

**SZÍJ REZSŐ 90 ÉVES
ÍRÁSOK
AZ ÜNNEPELT TISZTELETÉRE**

I. KÖTET

**Szerkesztette:
Dr. Csohány János
egyetemi tanár**

**SZENCI MOLNÁR TÁRSASÁG
Budapest, 2005**

Tartalom

* témák szerinti csoportosításban lásd a 8–10. oldalon

I. kötet

Csohány János: Arcképvázlat Szíj Rezsőről. Bevezetés	11
Ágoston István György: Horthy Miklós kormányzó és a Vitézi Rend	30
Balassa Sándor: Zenei hatalomvesztés Magyarországon	37
Balassa Zoltán: Ne tagadjunk le egy évezredes együttélést	48
Baráth Béla Levente: Adalékok a vizuális nevelés történetéhez a sárospataki református kollégiumban a XIX. században	72
Bábel Balázs: Szeretem, Uram, házam ékességét	95
Berényi István: Aprófalvas vidékeink válsága és a kivezető út	100
Bernáth Zoltán: Bíró-száműzetés a provinciába	109
Bertha Zoltán: A nemzeti sorstudat horizontjain (Illyés Gyuláról) . .	122
Bognár József: A honfoglaló magyarok nyugati hadjáratai	132
Brányik Ottó: A könyv és a „könyvtár”	137
Buczko József: Ekekovács újtók Hajdúnánáson	142
Csernohorszky Vilmos: Erkölc és politika	152
Csohány János: Somorjai László testnevelő tanár	157
Dobai Miklós: A kormányzó és a Horthy Miklós Társaság	170
Dobó Andor: A múlttól jelenben kényszer nélkül	180
Fischerné Grócz Zita: A kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár rövid története és válogatott ritkaságai	188
Francz Vilmos: A családkutatás kérdéseihez	196
Furkó Zoltán: Bornemissza László festőművészeiről	209
Galánfi Ede: Oktatásról, szemléltetésről	217
Heltai Nándor: Adalékok Kosztolányi kecskeméti kapcsolataihoz . .	224
Hermán M. János: A szép magyar Váradi Biblia nevesítéséről	232

Tartalom

Higyed István: Emlékezés Szombati-Szabó Istvánra	243
Juba Károly: Mibe került a fiumei kikötő a királyi Magyarországnak?	253
Kajetán Endre: Erkölc és modor, azaz mit illik és mit nem illik cselekedni az 1956-os megemlékezések idején	257
Kádár Zsolt: A multimediális közlési rendszer homiletikai vonatkozásai	271
Kiss István: Kalocsai tükörcserepek: „A Menyus” és Schöffner Miklós	280
Korompai Balázs: Egy 19. századi debreceni kézirat jegyzőkönyv	285
Kosztin Árpád: Vitéz Mihály a 400. évfordulón	298
Kovács Teofil: Némettanárok a debreceni református kollégiumban 1798–1814 között	306
Kósa András: Meglopott iskolák	321
Kövy Zsolt: Egy elüldözött kálvinista pap drámai naplója	331

II. kötet

Ladányi Sándor: Egyházpolitika és a magyarországi református egyház magatartása, tevékenysége, megújulási törekvési kísérletei 1955–1956-ban	351
Losonci Miklós: A sport világművelése a 3. évezredben	389
Lovas István: Gyarmatosítók és gyarmatosítottak	396
Lőrincz István: A pszichogén reakciókról	405
Martoni Molnár Sándor: A mai falusi lelkésznevezdek kihívásai a 21. század hajnalán	423
Mónus Imre: A hajdúnánási Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium történetéből	439
Nagy Edit: A Budapesti Református Theológiai Akadémia ifjúságának emlékirata (1945. szept. 6.)	445
Ötvös László: Veres Péter bibliája. Az író kálvinizmusa	456
Pogány György: Sándor István és a Magyar Könyvesház	462
Popély Gyula: Úton a katasztrófához	474

Tartalom

Pótor Imre: Lelkigondozó szempontok az ifjúság evangéliumi tanításában és nevelésében	477
Pótorné Beregszászi Erzsébet: A Beregi Háziipari Szövetség története	504
Romsics Imre: Alapvetés a kalocsai nyomdák történetéhez 1765-1951	513
Saáry Éva: Thaiföld a mosoly országa	524
Samu Mihály: A hatalom	537
Sándor Balázs: A reformáció hatása a római katolikus egyházra a Tridentinumtól a II. Vatikáni Zsinatig	547
Sütő Gábor: Ami a terrorizmus mögött meghúzódik	559
Szabadi István: Sinai Miklós és az ókortudomány	577
Szalay Károly: Szentiványi Lajosról	585
Szathmáry Sándor: A tavasz teológiája	588
Szentgyörgyvölgyi Péter: Avatólevél	609
Szilágyi Ferenc: Nyelvi járványok	615
Szinte Gábor: Árnyékban a magyar művészet	621
Szűrös Mátyás: Gyöngeség és lagymatagság a nemzetpolitikában ..	626
Tófalvi Zoltán: Hazaárulási kirakatpercek Erdélyben	633
Tüskés Tibor: A Jelenkor és Szíj Rezső	640
Varga Gábor: A Kölcsey Tanítóképző jubileumi évkönyve	643
Végh Zsuzsanna: A reformáció és előzményei Ung vármegyében ...	646
Zachar József: Magyar katonai sikerek a Napóleon-ellenes hadjáratban	663
Zakar Péter: „Adjon Isten háborút!” Harsányi Sámuel református lelkész élete	682

*

A könyv szerzőiről. Önéletrajzok, életrajzok	715

Tartalom

TÉMÁK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁS

Csohány János: Arcképvázlat Szíj Rezsőről. Bevezetés 11

I. Politika

Ágoston István György: Horthy Miklós kormányzó és a Vitézi Rend . . 30

Balassa Zoltán: Ne tagadjunk le egy évezredes együttélést 48

Bernáth Zoltán: Bíró-száműzetés a provinciába 109

Csernohorszky Vilmos: Erkölcs és politika 152

Dobai Miklós: A kormányzó és a Horthy Miklós Társaság 170

Dobó Andor: A múltról jelenben kényszer nélkül 180

Kajetán Endre: Erkölcs és modor, azaz mit illik és mit nem illik
cselekedni az 1956-os megemlékezések idején 257

Kosztin Árpád: Vitéz Mihály a 400. évfordulón 298

Lovas István: Gyarmatosítók és gyarmatosítottak 396

Popély Gyula: Úton a katasztrófához 474

Samu Mihály: A hatalom 537

Sütő Gábor: Ami a terrorizmus mögött meghúzódik 559

Szűrös Mátyás: Gyöngesség és lagymatagság a nemzetpolitikában . . . 626

Tófalvi Zoltán: Hazaárulási kirakatperek Erdélyben 633

Tüskés Tibor: A Jelenkor és Szíj Rezső 640

II. Gazdaság és társadalom

Berényi István: Aprófalvas vidékeink válsága és a kivezető út 100

Buczko József: Ekekovács újtók Hajdúnánáson 142

Francz Vilmos: A családkutatás kérdéseihez 196

Juba Károly: Mibe került a fiumei kikötő a királyi
Magyarországnak? 253

Korompai Balázs: Egy 19. századi debreceni kéziratot jegyzőkönyv 285

Tartalom

Pótorné Beregszászi Erzsébet: A Beregi Háziipari Szövetség története	504

III. Kultúra, irodalom, könyvkiadás, könyvtár, zene, sport

Balassa Sándor: Zenei hatalomvesztés Magyarországon	37
Bertha Zoltán: A nemzeti sorstudat horizontjain (Illyés Gyuláról) . . .	122
Brányik Ottó: A könyv és a „könyvtár”	137
Fischerné Grócz Zita: A kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár rövid története és válogatott ritkaságai	188
Furkó Zoltán: Bornemissza László festőművészről	209
Heltai Nándor: Adalékok Kosztolányi kecskeméti kapcsolataihoz . . .	224
Hermán M. János: A szép magyar Váradi Biblia nevesítéséről	232
Higyed István: Emlékezés Szombati-Szabó Istvánra	243
Kiss István: Kalocsai tükörcserepek: „A Menyus” és Schöffner Miklós	280
Losonci Miklós: A sport világgküldetése a 3. évezredben	389
Lőrincz István: A pszichogén reakciókról	405
Ötvös László: Veres Péter bibliája. Az író kálvinizmusa	456
Pogány György: Sándor István és a Magyar Könyvesház	462
Romsics Imre: Alapvetés a kalocsai nyomdák történetéhez 1765–1951	513
Saáry Éva: Thaiföld a mosoly országa	524
Szalay Károly: Szentiványi Lajosról	585
Szentgyörgyvölgyi Péter: Avatólevél	609
Szilágyi Ferenc: Nyelvi járványok	615
Szinte Gábor: Árnyékban a magyar művészet	621

IV. Iskolatörténet, oktatástörténet, tanár egyéniségek

Baráth Béla Levente: Adalékok a vizuális nevelés történetéhez a sárospataki református kollégiumban a XIX. században	72
Csohány János: Somorjai László testnevelő tanár	157
Galánfi Ede: Oktatásról, szemléltetésről	217
Kovács Teofil: Némettanárok a debreceni református kollégiumban 1798–1814 között	306
Kósa András: Meglopott iskolák	321

Kövy Zsolt: Egy elüldözött kálvinista pap drámai naplója	331
Mónus Imre: A hajdúnánási Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium történetéből	439
Pótor Imre: Lelkigondozó szempontok az ifjúság evangéliumi tanításában és nevelésében	477
Szabadi István: Sinai Miklós és az ókortudomány	577
Varga Gábor: A Kölcsey Tanítóképző jubileumi évkönyve	643

V. Egyháztörténet, teológia, egyházművészet

Bábel Balázs: Szeretem, Uram, házam ékességét	95
Kádár Zsolt: A multimediális közlési rendszer homiletikai vonatkozásai	271
Ladányi Sándor: Egyházpolitika és a magyarországi református egyház magatartása, tevékenysége, megújulási törekvési kísérletei 1955–1956-ban	351
Martoni Molnár Sándor: A mai falusi lelkész-nemzedék kihívásai a 21. század hajnalán	423
Nagy Edit: A Budapesti Református Theológiai Akadémia ifjúságának emlékirata (1945. szept. 6.)	445
Sándor Balázs: A reformáció hatása a római katolikus egyházra a Tridentinumtól a II. Vatikáni Zsinatig	547
Szathmáry Sándor: A tavasz teológiája	588
Végh Zsuzsanna: A reformáció és előzményei Ung vármegyében	646

VI. Hadtörténet, tábori lelkészet

Bognár József: A honfoglaló magyarok nyugati hadjáratai	132
Zachar József: Magyar katonai sikerek a Napóleon-ellenes hadjáratban	663
Zakar Péter: „Adjon Isten háborút!” Harsányi Sámuel református lelkész élete	682

*

A könyv szerzőiről. Önéletrajzok, életrajzok	715